

Навчально-науковий інститут права ім. князя Володимира Великого

Кафедра правоохоронної та антикорупційної діяльності

МАУП

Затверджую:
Директор Навчально-наукового
інституту права ім. Володимира
Великого
Микола ЗУБРИЦЬКИЙ

“ ” 2025 р.

Схвалено на засіданні кафедри
Кафедри правоохоронної
та антикорупційної діяльності
Протокол № 1 від 28. 08. 2025.
Завідувач кафедри
Володимир ЗАРОСИЛО

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Теорія і практика аргументації»

Спеціальність: Право
Освітній рівень: другий (магістерський) рівень вищої освіти
Освітньої програми: Правоохоронна діяльність
Спеціалізація: _____

(за наявності)

(назва спеціалізації)

Київ МАУП 2025

Розробник силабусу навчальної дисципліни:

Заросило Володимир Олексійович – доктор юридичних наук , професор
завідувач кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності _____
(підпис)

Викладач:

Заросило Володимир Олексійович - доктор юридичних наук , професор
завідувач кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності _____
(підпис)

Силабус розглянуто на засіданні кафедри правоохоронної та антикорупційної
діяльності

Протокол № 1 від 28 серпня 2025 р.

(підпис)

Загальна інформація про навчальну дисципліну

Назва навчальної дисципліни	Прокурорська діяльність
Шифр та назва спеціальності	981 Право
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Статус дисципліни	вибіркова
Кількість кредитів і годин	3 кредитів / 90 год Лекції : 16 Семінарські заняття: 16 Самостійна робота студентів: 58
Терміни вивчення дисципліни	3 семестр
Мова викладання	українська
Вид підсумкового контролю	іспит
Сторінка дисципліни на сайті	https://maup.com.ua/ua/pro-akademiyu/instituti/institut-prava/kafedra-pravooohonnoy-diyalnisty/silabusi11.html

Загальна інформація про викладача. Контактна інформація

	Заросило Володимир Олексійович
	Доктор юридичних наук
	професор
	Завідувач кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності
Дисципліни, які викладає НПП	Кримінальне право, Інформаційно-аналітичне забезпечення правоохоронної діяльності, Антикорупційне право, Міжнародне кримінальне право, Криміналістика
Напрями наукових досліджень	Система і структура судочинства та судоустрою, Система забезпечення правоохоронної діяльності, Судові та правоохоронні органи України. Судові та правоохоронні органи зарубіжних країн
Посилання на реєстри ідентифікаторів для науковців	ORCID: https://orcid.org/0000-0002-9572-7530 Google Scholar: https://scholar.google.com.ua/citations?user=ZyTBcdgAAAAJ&hl=uk
Контактна інформація викладача:	
E-mail:	Kaf.prd.409@gmail.com
Контактний тел.	490-95-02
Телефон кафедри	490-95-21
Портфоліо викладача на сайті кафедри /Інституту/ Академії	https://maup.com.ua/ua/pro-akademiyu/instituti/institut-prava/kafedra-pravoohoronnoyu-diyalnisty.html

Анотація курсу: Дисципліна спрямована на вивчення суті теорії і практики аргументації, як юридичної дисципліни зумовлена тим, що вона є органічною частиною загальної теорії гносеології, яка адаптована до потреб українського судочинства, змістом якої є її загальні так і окремі завдання, предмет дослідження, наукові положення, методи, тактичні комбінації, прийоми та рекомендації, що застосовуються сторонами відповідно до особливостей закономірностей пізнання в певній формі українського судочинства, стадії процесу та конкретній ситуації, що склалась під час провадження справи.

Вивчаючи курс теорії і практики аргументації слід розуміти, що її загальні і спеціальні наукові положення, тактичні комбінації, методи, прийоми та

рекомендації можуть базуватися виключно на загальній теорії гносеології, етичних і моральних засадах, високій теоретичній і професійній підготовці юристів.

Знання основ теорії і практики аргументації перш за все потрібні юристам, які здійснюють судочинство, виконують правозахисну функцію, а також сприяють досягненню завдань судочинства.

Предмет вивчення навчальної дисципліни: є система теоретичних знань і практичних рекомендацій, спрямованих на формування у студентів усвідомленого і наукового підходу до вирішення тактичних і стратегічних завдань судочинства у відповідності до процесуальних ситуацій, що склалися у відповідній формі і стадії судочинства при провадженні конкретної справи.

Програма відповідає типовій моделі підготовки спеціаліста – юриста, відображаючи сучасні досягнення загальної теорії пізнання і її закономірності, що проявляються в доказуванні та іншій процесуальній діяльності в українському судочинстві.

Мета та завдання навчальної дисципліни. Метою викладання навчальної дисципліни сформувати у студентів необхідні знання про основи теорії і практики аргументації для вирішення як тактичних так і загальних завдань судочинства виходячи з особливостей тієї процесуальної ситуації, що склалась під час провадження конкретної справи.

Завдання курсу: сприяти розвитку у студентів вміння мислити науковими категоріями пізнання дійсності, шляхом доказування і розв’язання конфліктних процесуальних ситуацій.

Вивчаючи теорію і практику аргументації, студенти зобов’язані: а) чітко усвідомити завдання і цілі цієї дисципліни і професійно використовувати її рекомендації в практиці судочинства; б) знати: основні категорії і поняття теорії і практики аргументації; основи її методів, рекомендацій, комбінацій і прийомів, необхідних для досягнення меті судочинства, шляхом розв’язання конкретних процесуальних ситуацій під час провадження справи.

Студенти повинні знати:

- понятійний матеріал, який використовується в судових засіданнях;
- основний зміст понятійних (формальних) визначень та проблеми у цих визначеннях;
- основні категорії та інститути судочинства, вміння розкрити їх зміст;

Студенти повинні вміти:

- виявляти основні проблеми щодо положення нормативно-правових актів, які регулюють відносини в судовому процесі;
- використовувати засвоєний матеріал в повсякденному житті та в професійній діяльності.
- показати обізнаність з основними проблемами реформування судової системи України
- показати обізнаність з основними проблемами судочинства та судоустрою

Пререквізити навчальної дисципліни: «Кримінальне право», «Кримінальне процесуальне право», «Організація правоохоронної діяльності», «Судові та правоохоронні органи України»

Постреквізити навчальної дисципліни. «Актуальні проблеми кримінального процесу», «Актуальні проблеми розслідування кримінальних правопорушень», «Актуальні проблеми механізму захисту прав людини». «Кримінально - виконавче право».

Зміст навчальної дисципліни

ЛЕКЦІЯ 1. Поняття та значення аргументації у кримінальному процесі

1.1. Поняття аргументації

Аргументація у кримінальному процесі — це інтелектуальна та процесуальна діяльність сторін і суду, спрямована на:

- обґрунтування правової позиції;
- доведення фактів;
- переконання суду в істинності певних тверджень.

1.2. Основні елементи аргументації

- **Теза** — положення, яке необхідно довести;
- **Аргументи (докази)** — фактичні дані;
- **Демонстрація** — логічний зв'язок між тезою і доказами.

1.3. Значення аргументації

- забезпечує реалізацію принципу змагальності;
- впливає на внутрішнє переконання суду;
- є основою ухвалення законного та обґрунтованого рішення.

1.4. Функції аргументації

- доказова;
- переконуюча;
- комунікативна;
- регулятивна.

ЛЕКЦІЯ 2. Теоретичні основи юридичної аргументації

2.1. Види аргументації

- **Логічна** (формальна);
- **Риторична** (переконуюча);
- **Правова** (нормативна).

2.2. Логічні закони аргументації

- закон тотожності;
- закон несуперечності;
- закон виключеного третього;
- закон достатньої підстави.

2.3. Типи аргументів

- фактичні;
- нормативні;
- ціннісні;
- авторитетні.

2.4. Помилки в аргументації

- логічні (порушення причинно-наслідкового зв'язку);
- психологічні (апеляція до емоцій);

- маніпулятивні (підміна понять).

ЛЕКЦІЯ 3. Доказування як основа аргументації

3.1. Поняття доказування

Доказування — це процес збирання, перевірки та оцінки доказів.

3.2. Етапи доказування

1. Збирання доказів;
2. Перевірка;
3. Оцінка;
4. Використання в аргументації.

Лекція № 4 Стандарти доказування і види доказів

3.3. Види доказів

- показання;
- речові докази;
- документи;
- висновки експертів.

3.4. Стандарти доказування

- достатність;
- допустимість;
- належність;
- достовірність.

ЛЕКЦІЯ 5. Аргументація сторони обвинувачення

4.1. Особливості позиції обвинувачення

- обов'язок доведення вини;
- формування обвинувальної версії;
- підтримання державного обвинувачення.

4.2. Структура аргументації прокурора

- формулювання обвинувачення;
- наведення доказів;
- юридична кваліфікація;
- висновки щодо вини.

4.3. Тактика аргументації

- послідовність викладу;
- акцент на ключових доказах;
- нейтралізація аргументів захисту.

4.4. Типові помилки

- надмірна формальність;
- ігнорування слабких місць;
- перевантаження доказами.

ЛЕКЦІЯ 6. Аргументація сторони захисту

5.1. Завдання захисту

- спростування обвинувачення;
- доведення невинуватості або пом'якшення відповідальності.

5.2. Основні стратегії

- заперечення фактів;

- заперечення доказів;
- альтернативна версія подій;
- процесуальні порушення.

5.3. Методи аргументації

- критичний аналіз доказів;
- логічне спростування;
- використання сумнівів.

5.4. Презумпція невинуватості

Ключовий принцип:

- всі сумніви тлумачаться на користь обвинуваченого.

ЛЕКЦІЯ 7. Судова аргументація та прийняття рішень

6.1. Роль суду

Суд:

- оцінює аргументи сторін;
- формує внутрішнє переконання;
- ухвалює рішення.

6.2. Внутрішнє переконання судді

Формується на основі:

- доказів;
- логіки;
- правосвідомості.

6.3. Структура судового рішення

- встановлені обставини;
- оцінка доказів;
- мотивувальна частина;
- резолютивна частина.

6.4. Вимоги до аргументації суду

- повнота;
- логічність;
- обґрунтованість;
- зрозумілість.

ЛЕКЦІЯ 8. Практика аргументації у судових дебатах

7.1. Судові дебати

Заключна стадія:

- узагальнення позицій;
- остаточне переконання суду.

7.2. Структура виступу

1. Вступ;
2. Аналіз доказів;
3. Спростування опонента;
4. Висновки.

ЛЕКЦІЯ № 9 Застосування ораторського мистецтва у процесі аргументації

7.3. Риторичні прийоми

- логічні акценти;
- повтор ключових тез;

- приклади та аналогії;
- емоційний вплив (обмежено).

7.4. Практичні поради

- чіткість і лаконічність;
- уникнення перевантаження;
- адаптація до суду.

ЛЕКЦІЯ 10. Сучасні проблеми та перспективи розвитку аргументації

8.1. Актуальні проблеми

- формалізація аргументації;
- зловживання процесуальними правами;
- вплив медіа.

8.2. Цифровізація процесу

- електронні докази;
- відеофіксація;
- штучний інтелект у аналізі доказів.

8.3. Європейські стандарти

- справедливий суд;
- рівність сторін;
- мотивованість рішень.

8.4. Перспективи розвитку

- підвищення ролі логіки;
- стандартизація аргументації;
- професійна підготовка юристів.

Технічне обладнання та/або програмне забезпечення. В освітньому процесі використовуються навчальні аудиторії, бібліотека, мультимедійний проектор та комп'ютер для проведення аудиторних занять з елементами презентації.

Форми та методи контролю.

Іспит проводиться в письмовій та усній формі: до завдання входять 3 теоретичних питання.

Загальна підсумкова оцінка (в балах) результати поточної роботи + результати іспиту.

Система оцінювання та вимоги

№ тем	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Загальна сума балів
Робота на семінарах	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	40
Самостійна робота	4	4		4	4		4	4		4	28

Сума балів за семінари	Сума балів за самостійні роботи	Модульна контрольна робота	Сума балів за залік	Загальна сума
40	28	12	20	100

*Робота на семінарському занятті оцінюється у 4 бали.

Види робіт передбачених на семінарському занятті:

- експрес-опитування;
- опитування за темою заняття;
- тест;
- виконання практичного завдання;
- розв'язання задач;
- презентації студентів.

** Самостійна робота студента передбачає підготовка до аудиторних занять шляхом опанування матеріалів лекції, вивчення базової і додаткової літератури, періодичних видань, Інтернет - джерел та судової практики, підготовка юридичних документів. Оцінюється в 4 бали.

***Модульний контроль здійснюється у вигляді *тестування*.

Студентами пропонуються тестові завдання у кількості 12 питань.

Види тестових завдань:

- З вибором однієї правильної відповіді з наведених варіантів;
- З вибором кількох правильних відповідей;

Критерії оцінювання: виконання тестових завдань – максимум 12 балів.

Оцінювання знань здійснюється відповідно до «Положення про оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у ПрАТ «ВНЗ «МАУП» (<https://drive.google.com/file/d/1ENRncPY-dU2qLke7awVKn1OdfG88Hg8D/view>).

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЕСТ8	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
68-74	D	задовільно	
60-67	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	---	--	---

Зміст семінарських занять

Тема 1. «Поняття та значення аргументації у кримінальному процесі»:

1. Теоретичні завдання

- Дайте визначення поняття **аргументації у кримінальному процесі**.
- Розкрийте співвідношення понять «доказування» та «аргументація».
- Визначте основні елементи аргументації (теза, аргументи, демонстрація).
- Охарактеризуйте види аргументації у кримінальному провадженні.

2. Аналітичні завдання

- Поясніть значення аргументації для діяльності слідчого, прокурора та захисника.
- Проаналізуйте роль аргументації у прийнятті процесуальних рішень судом.
- Визначте типові помилки в аргументації сторін кримінального провадження.

3. Практичні завдання

- Складіть приклад простої аргументації (теза + 2–3 аргументи) щодо винуватості особи.
- Сформулюйте контраргументи сторони захисту до наведеної тези.
- Проаналізуйте умовну ситуацію та визначте, чи є аргументація переконливою.

4. Дискусійні питання

- Чи можна ототожнювати аргументацію з доказуванням?
- Яка роль логіки та риторики в кримінальному процесі?
- Чи впливає якість аргументації на справедливість судового рішення?

Тема 2. Теоретичні основи юридичної аргументації

□ 1. Базові поняття

- Дайте визначення поняття **юридична аргументація**.
- Назвіть основні елементи аргументації (теза, аргументи, демонстрація).
- Чим аргументація відрізняється від доказування?

□ 2. Види аргументації

- Перелічіть основні види юридичної аргументації.
- Наведіть приклад **логічної** та **правової** аргументації.
- Визначте, у якому випадку застосовується ціннісна аргументація.

□ 3. Логічні основи

- Назвіть основні закони формальної логіки, що використовуються в аргументації.
- Визначте помилку: «Якщо закон складний — він неправильний».
- Наведіть приклад дедуктивного та індуктивного міркування.

□ 4. Структура аргументації

- Складіть просту аргументацію (теза + 2 аргументи) на тему: *«Необхідність дотримання процесуальних строків»*.
- Визначте, чи є наведене твердження тезою чи аргументом (викладач надає приклад).

□ 5. Джерела аргументів

- Назвіть основні джерела юридичних аргументів (нормативні акти, судова практика тощо).
- Чому судова практика є важливим аргументом?
- Наведіть приклад використання аналогії як аргументу.

□ 6. Аргументація у правозастосуванні

- Поясніть роль аргументації у прийнятті судового рішення.
- Визначте, які аргументи є більш переконливими: фактичні чи правові — і чому.
- Наведіть приклад слабкої аргументації у судовому процесі.

□ 7. Логічні помилки (софізми)

- Назвіть 3 поширені логічні помилки в юридичній аргументації.
- Визначте помилку: *«Цей адвокат завжди виграє справи, отже він правий»*.
- Запропонуйте, як уникати логічних помилок.

□ 8. Практичне міні-завдання

- Проаналізуйте короткий кейс (надає викладач) і:
 - визначте тезу;
 - виділіть аргументи;
 - оцініть їх переконливість.

Тема 3 Доказування як основа аргументації

1. Теоретичні завдання

1. Дайте визначення поняття доказування та його значення для аргументації.
2. Назвіть основні елементи процесу доказування.
3. Охарактеризуйте співвідношення доказів і аргументів.
4. Визначте принципи доказування у праві.

2. Практичні завдання

5. Проаналізуйте ситуацію: сторона подає факти без належного обґрунтування. Чи є це доказуванням?
6. Наведіть приклад переконливої аргументації з використанням доказів.
7. Визначте помилки у запропонованій аргументації (викладач надає приклад).
8. Побудуйте короткий аргумент, використовуючи один факт і один доказ.

3. Аналітичні завдання

9. Порівняйте поняття «доказування» та «переконання».
10. Обґрунтуйте роль логіки у процесі доказування.
11. Визначте, чи завжди достатньо доказів для переконання аудиторії.

4. Дискусійні питання

12. Чи може аргументація бути ефективною без доказів?
13. Що важливіше: сила доказів чи спосіб їх подання?

14. Чи впливає суб'єктивне сприйняття на оцінку доказів?

Тема 4. Аргументація сторони обвинувачення

1. Теоретичні завдання

1. Дайте визначення поняття аргументації сторони обвинувачення.
2. Назвіть основні елементи структури обвинувачувальної аргументації.
3. Визначте роль доказів у формуванні позиції обвинувачення.
4. Охарактеризуйте принципи побудови переконливої аргументації прокурора.

2. Практичні завдання

5. Проаналізуйте коротку фабулу справи та сформулюйте позицію сторони обвинувачення.
6. Складіть логічний ланцюг доказування вини особи.
7. Визначте слабкі місця в аргументації обвинувачення (за умовною ситуацією).
8. Запропонуйте додаткові докази для посилення позиції обвинувачення.

3. Аналітичні завдання

9. Порівняйте аргументацію сторони обвинувачення і захисту.
10. Визначте типові логічні помилки в аргументації обвинувачення.
11. Оцініть допустимість та належність наведених доказів.
12. Визначте, як принцип презумпції невинуватості впливає на аргументацію обвинувачення.

4. Дискусійні завдання

13. Чи може обвинувачення ґрунтуватися лише на непрямих доказах?
14. Наскільки емоційні аргументи допустимі у виступі прокурора?
15. Чи завжди сильна доказова база гарантує переконливість аргументації?

Тема 5. Аргументація сторони захисту

1. Теоретичні завдання

1. Визначте поняття аргументації сторони захисту у кримінальному процесі.
2. Назвіть основні цілі аргументації захисника.
3. Охарактеризуйте принцип презумпції невинуватості як основу аргументації захисту.
4. Визначте відмінності аргументації сторони захисту від сторони обвинувачення.

2. Практичні завдання

5. Сформулюйте 3 аргументи захисту у справі, де відсутні прямі докази вини.
6. Запропонуйте варіанти спростування доказів, отриманих із порушенням закону.
7. Розробіть коротку лінію захисту у справі про крадіжку (за заданими викладачем обставинами).
8. Визначте, які докази може ініціювати сторона захисту для підтвердження алібі.

3. Аналітичні завдання

9. Проаналізуйте ситуацію: обвинувачення базується лише на показаннях свідка. Побудуйте аргументацію захисту.
10. Вкажіть типові помилки у побудові аргументації сторони захисту.

11. Оцініть ефективність тактики заперечення vs. альтернативної версії подій.

4. Дискусійні завдання

12. Чи повинен захисник доводити невинуватість підзахисного? Обґрунтуйте.

13. Чи етично використовувати процесуальні помилки обвинувачення як основний аргумент захисту?

14. Яка роль адвоката у формуванні внутрішнього переконання суду?

Тема 6 Судова аргументація та прийняття рішень

1. Теоретичні завдання

1. Дайте визначення поняття *судової аргументації*.

2. Назвіть основні елементи судового рішення.

3. Поясніть різницю між фактичним і правовим обґрунтуванням рішення.

4. Визначте роль внутрішнього переконання судді у прийнятті рішення.

2. Практичні завдання

5. Проаналізуйте коротку фабулу справи та сформулюйте аргументи “за” і “проти” певного рішення суду.

6. Складіть логічну структуру мотивувальної частини судового рішення.

7. Визначте, які докази є ключовими для обґрунтування рішення у запропонованій ситуації.

8. Знайдіть помилки в аргументації (логічні або юридичні) у наведеному прикладі судового рішення.

3. Аналітичні завдання

9. Оцініть, чи є рішення суду достатньо мотивованим (за заданим прикладом).

10. Визначте, які принципи (законність, обґрунтованість, справедливість) порушені або дотримані.

11. Проаналізуйте вплив судової практики на формування аргументації.

4. Дискусійні завдання

12. Чи повинен суддя виходити лише з норм права, чи враховувати моральні аспекти?

13. Чи допустиме використання аналогії закону або права у судовій аргументації?

14. Наскільки важливою є чіткість і логічність викладу судового рішення?

Тема 7. Практика аргументації у судових дебатах»:

1. Аналіз виступу

Проаналізуйте короткий фрагмент судових дебатів (умовний або реальний):

- визначте тезу;
- виділіть аргументи;
- оцініть їх переконливість.

2. Побудова позиції

Складіть короткий виступ (5–7 речень) сторони обвинувачення у справі про крадіжку.

3. Контраргументація

До наведеного аргументу обвинувачення сформулюйте 2–3 контраргументи сторони захисту.

4. Виявлення помилок

Знайдіть логічні помилки у наведеному твердженні:
«Обвинувачений був поруч із місцем злочину, отже він його і вчинив».

5. Робота з доказами

Сформулюйте аргумент, використовуючи:

- показання свідка;
- письмовий доказ;
- непрямий доказ.

6. Структурування виступу

Розподіліть наведені елементи у правильній послідовності судових дебатів:
(висновок, аналіз доказів, вступ, правова оцінка).

7. Переконливість мови

Переформулюйте нейтральне твердження у переконливу форму:
«Є підстави вважати, що підсудний винний».

8. Практичне міні-дебатування

У парах:

- один студент виступає як прокурор;
 - інший — як адвокат;
- (по 1 хвилині кожному, з відповіддю на аргументи опонента).

Тема 8 Сучасні проблеми та перспективи розвитку аргументації

☐ Теоретичні завдання

1. Визначте, які основні проблеми сучасної юридичної аргументації виникають у практиці судочинства.
2. Охарактеризуйте вплив цифровізації на розвиток аргументації.
3. Поясніть, у чому полягає різниця між формальною та неформальною аргументацією в сучасних умовах.
4. Визначте роль логіки та критичного мислення у вдосконаленні аргументації.

☐ Практичні завдання

5. Проаналізуйте приклад судового рішення та визначте його сильні й слабкі аргументи.
6. Складіть коротку аргументацію позиції сторони у справі з урахуванням сучасних викликів (медіа, соціальні мережі тощо).
7. Виявте логічні помилки (маніпуляції) в запропонованому тексті аргументації.
8. Запропонуйте способи підвищення переконливості юридичних аргументів.

☐ Аналітичні завдання

9. Оцініть вплив штучного інтелекту на формування юридичної аргументації.
10. Визначте перспективи розвитку аргументації у кримінальному процесі.
11. Проаналізуйте, як змінюється роль доказів у сучасній аргументації.
12. Сформулюйте власні пропозиції щодо вдосконалення аргументації в Україні.

☐ Дискусійні питання

13. Чи може штучний інтелект повністю замінити юриста у побудові аргументації?

14. Що важливіше: логічна правильність чи емоційна переконливість аргументу?
15. Чи впливають соціальні мережі на об'єктивність юридичної аргументації?
16. Які головні виклики стоять перед аргументацією у майбутньому?

Зміст завдань для самостійної роботи здобувача

Тема № 1 Поняття та значення аргументації у кримінальному процесі

□ Теоретичні завдання

1. Дайте визначення поняття «аргументація» у кримінальному процесі.
2. Розкрийте співвідношення понять «доказування» та «аргументація».
3. Охарактеризуйте основні елементи аргументації (теза, аргументи, демонстрація).
4. Визначте функції аргументації у кримінальному провадженні.
5. Поясніть значення аргументації для прийняття процесуальних рішень.

□ Аналітичні завдання

6. Проаналізуйте роль аргументації на різних стадіях кримінального процесу.
7. Порівняйте аргументацію сторони обвинувачення та сторони захисту.
8. Визначте, як рівень аргументації впливає на переконання суду.
9. Наведіть приклади логічних помилок у процесуальній аргументації.
10. Оцініть значення належності та допустимості доказів для побудови аргументації.

□ Практичні завдання

11. Складіть коротку аргументацію позиції обвинувачення у вигаданій кримінальній справі.
12. Розробіть аргументацію сторони захисту для тієї ж ситуації.
13. Визначте слабкі місця у запропонованій аргументації та запропонуйте їх усунення.
14. Побудуйте логічну схему аргументації (теза → аргументи → висновок).
15. Сформулюйте переконливу промову (3–5 речень) для судових дебатів.

□ Дискусійні завдання

16. Чи може аргументація компенсувати недостатність доказів?
17. Що важливіше у процесі: кількість доказів чи якість аргументації?
18. Чи є аргументація мистецтвом чи суто логічним процесом?
19. Яку роль відіграє внутрішнє переконання судді в оцінці аргументів?
20. Чи допустиме використання емоційних аргументів у кримінальному процесі?

Тема № 2. Теоретичні основи юридичної аргументації

1. Теоретичні питання

1. Дайте визначення поняття «юридична аргументація» та розкрийте її основні ознаки.
2. Охарактеризуйте структуру аргументації (теза, аргументи, демонстрація).
3. Поясніть відмінність між логічною та риторичною аргументацією.
4. Визначте роль аргументації у правозастосовній діяльності.

2. Аналітичні завдання

5. Проаналізуйте приклад судового рішення та визначте: тезу, аргументи та спосіб їх обґрунтування.
6. Визначте, які логічні помилки можуть виникати у юридичній аргументації (наведіть приклади).
7. Порівняйте дедуктивний та індуктивний способи аргументації у праві.

3. Практичні завдання

8. Складіть коротку аргументовану позицію (5–7 речень) щодо умовної правової ситуації.
9. Побудуйте аргументацію для доведення певної юридичної тези, використовуючи не менше трьох аргументів.
10. Сформулюйте контраргументи до наведеної позиції (самостійно або викладачем).

4. Творчі завдання

11. Розробіть власну модель ефективної юридичної аргументації.
12. Напишіть есе на тему: «Значення логіки у формуванні юридичної аргументації».

5. Дискусійні питання

13. Чи завжди юридична аргументація має бути суто логічною?
14. Яку роль відіграє переконання та риторика у праві?
15. Чи може слабка аргументація призвести до неправосудного рішення?

Тема № 3. Доказування як основа аргументації

Завдання для самостійної роботи

1. Дайте визначення понять «доказування», «доказ», «аргументація» та поясніть їх взаємозв'язок.
2. Охарактеризуйте структуру доказування (збирання, перевірка, оцінка доказів) і поясніть роль кожного етапу в побудові аргументації.
3. Порівняйте процес доказування у кримінальному та цивільному судочинстві (за суб'єктами, стандартами доказування, процесуальними особливостями).
4. Проаналізуйте принципи доказування (змагальність, допустимість, належність, достатність доказів) та їх значення для аргументації.
5. Розкрийте поняття допустимості доказів і наведіть приклади недопустимих доказів.
6. Складіть логічну схему аргументації, використовуючи конкретний приклад (наприклад, доведення вини чи невинуватості особи).
7. Проаналізуйте судову практику (на вибір): визначте, які докази були вирішальними та як вони вплинули на аргументацію суду.
8. Оцініть роль логіки у доказуванні: які логічні помилки найчастіше допускаються у правовій аргументації?
9. Складіть приклад аргументації сторони обвинувачення або захисту, використовуючи різні види доказів.
10. Визначте стандарти доказування («поза розумним сумнівом», «перевага доказів») і поясніть їх вплив на переконливість аргументів.

□ *Дискусійні питання*

1. Чи можливе **об'єктивне доказування**, чи воно завжди містить елемент суб'єктивної оцінки?
2. Що важливіше в аргументації: **кількість доказів чи їх якість**?
3. Чи може **недопустимий доказ** впливати на внутрішнє переконання суду?
4. Наскільки **логіка та риторика** впливають на ефективність доказування?
5. Чи є допустимим використання **непрямих доказів** як основи обвинувачення?
6. Чи завжди істина досягається в процесі доказування?
7. Яка роль **судді у формуванні аргументації**: нейтральний арбітр чи активний учасник?
8. Чи може **емоційний вплив** замінити слабку доказову базу?
9. Як впливає **презумпція невинуватості** на процес доказування?
10. Чи можливе **зловживання доказами** у судовому процесі?

Тема № 4. Аргументація сторони обвинувачення

□ *Завдання для самостійної роботи*

1. **Розкрийте поняття аргументації сторони обвинувачення**
Визначте її мету, завдання та роль у кримінальному процесі.
2. **Проаналізуйте структуру обвинувальної аргументації**
Визначте основні елементи: теза, аргументи, докази, логічні зв'язки.
3. **Охарактеризуйте види аргументів, які використовує обвинувачення**
(фактичні, правові, логічні, психологічні).
4. **Дослідіть стандарти доказування у кримінальному процесі**
Поясніть принцип «поза розумним сумнівом» та його значення для обвинувачення.
5. **Проаналізуйте роль прокурора у формуванні аргументації**
Визначте його процесуальні повноваження та обов'язки.
6. **Наведіть приклади логічних помилок в аргументації обвинувачення**
(поспішні узагальнення, підміна понять, апеляція до емоцій тощо).
7. **Здійсніть аналіз судової практики**
Виберіть одну кримінальну справу та охарактеризуйте аргументацію сторони обвинувачення.
8. **Порівняйте аргументацію обвинувачення та захисту**
Визначте їх основні відмінності та взаємодію у процесі.

□ *Практичні завдання*

1. Складіть **зразок обвинувальної промови** у конкретній (вигаданій або реальній) кримінальній справі.
2. Проаналізуйте запропонований кейс і **сформулюйте аргументи сторони обвинувачення**.
3. Визначте слабкі місця в аргументації та запропонуйте шляхи їх посилення.
4. Розробіть **логічну схему доведення вини особи**.

□ *Питання для дискусії*

1. Чи завжди сторона обвинувачення дотримується принципу об'єктивності?
2. Де проходить межа між переконливою аргументацією та маніпуляцією?

3. Чи допустиме використання емоційних аргументів у діяльності обвинувачення?
4. Наскільки стандарт доказування «поза розумним сумнівом» є досяжним на практиці?
5. Чи може слабка аргументація обвинувачення бути компенсована силою доказів?
6. Які фактори найбільше впливають на ефективність аргументації прокурора?
7. Чи впливає суспільна думка на формування позиції сторони обвинувачення?
8. Яким чином цифрові докази змінюють характер аргументації у кримінальному процесі?

•

Тема № 5. Аргументація сторони захисту

▣ Завдання для самостійної роботи

1. **Розкрийте поняття аргументації сторони захисту у кримінальному процесі та визначте її основні функції.**
2. **Проаналізуйте принцип презумпції невинуватості та поясніть його значення для побудови захисної позиції.**
3. **Охарактеризуйте структуру аргументації захисту (теза, аргументи, демонстрація) з прикладами.**
4. **Визначте основні види аргументів, які використовує сторона захисту (фактичні, правові, оціночні).**
5. **Порівняйте аргументацію сторони захисту та сторони обвинувачення, визначивши їх ключові відмінності.**
6. **Проаналізуйте роль доказів у побудові аргументації захисту та критерії їх допустимості й належності.**
7. **Розробіть модель захисної промови адвоката у судових дебатах за умовною кримінальною справою.**
8. **Оцініть вплив судової практики на формування аргументації сторони захисту.**

□ Дискусійні питання

1. Чи повинна сторона захисту доводити невинуватість обвинуваченого, чи достатньо спростування доказів обвинувачення?
2. Які межі допустимості використання риторичних прийомів у захисній аргументації?
3. Чи може слабка доказова база бути компенсована сильною логічною аргументацією?
4. Наскільки етичними є прийоми дискредитації доказів сторони обвинувачення?
5. Чи впливає особистість адвоката на ефективність аргументації? Якщо так, то яким чином?
6. Яка роль емоційного впливу у виступах сторони захисту: допоміжна чи визначальна?
7. Чи можливе зловживання правом на захист через маніпулятивну аргументацію?

8. Як цифрові докази (електронні дані, відео, переписка) змінюють підходи до аргументації захисту?

Тема № 6. Судова аргументація та прийняття рішень

□ Завдання для самостійної роботи

1. Теоретичне

завдання

Розкрийте поняття судової аргументації та визначте її роль у процесі прийняття судових рішень.

2. Аналітичне

завдання

Проаналізуйте структуру судового рішення (вступна, описова, мотивувальна та резолютивна частини) та визначте, в якій із них аргументація має вирішальне значення.

3. Порівняльне

завдання

Порівняйте особливості аргументації судді, сторони обвинувачення та сторони захисту.

4. Практичне

завдання

Ознайомтесь із текстом судового рішення (будь-якої інстанції) та:

- виділіть основні аргументи суду;
- оцініть їх логічність, повноту та переконливість;
- визначте, чи є в рішенні логічні помилки.

5. Кейс-завдання

Запропонуйте власне обґрунтування судового рішення у змодельованій справі (короткий фабула задається викладачем або формується самостійно).

6. Творче

завдання

Складіть мотивувальну частину судового рішення з урахуванням принципів законності, обґрунтованості та справедливості.

7. Дослідницьке

завдання

Визначте вплив судової практики та правових позицій вищих судів на формування аргументації у конкретній справі.

□ Дискусійні питання

1. Чи є судова аргументація виключно юридичною, чи вона також включає етичні та соціальні аспекти?
2. Які вимоги висуваються до обґрунтованості судового рішення?
3. Чи може судове рішення бути законним, але недостатньо аргументованим? Обґрунтуйте відповідь.
4. Наскільки суддя є вільним у виборі аргументів при прийнятті рішення?
5. Чи допускається використання оціночних суджень у судовій аргументації?
6. Яку роль відіграє внутрішнє переконання судді у процесі прийняття рішення?
7. Чи може суд відступити від усталеної судової практики? За яких умов це допустимо?
8. Як впливають логічні помилки на законність і обґрунтованість судового рішення?
9. Чи повинна аргументація суду бути зрозумілою для пересічного громадянина?

10. У чому полягає баланс між формальною логікою та принципом справедливості при ухваленні рішення?

Тема № 7. Практика аргументації у судових дебатах

I. Завдання для самостійної роботи

1. Теоретико-аналітичні завдання

1. Проаналізуйте поняття судових дебатів та їх роль у кримінальному процесі.
2. Визначте структуру виступу сторони у судових дебатах (вступ, основна частина, висновки).
3. Охарактеризуйте основні види аргументів, що використовуються у судових дебатах (фактичні, правові, логічні, емоційні).
4. Дослідіть принципи ефективної аргументації (логічність, переконливість, послідовність, достовірність).

2. Практичні завдання

1. Складіть план виступу прокурора у судових дебатах у кримінальній справі (за довільно обраним кейсом).
2. Розробіть модель виступу захисника з використанням контраргументації.
3. Проаналізуйте приклад судових дебатів (з відкритих джерел або змодельованих) та визначте сильні і слабкі сторони аргументації.
4. Складіть перелік типових помилок, що допускаються сторонами у судових дебатах.
5. Розробіть власну аргументаційну позицію щодо конкретної фабули справи та представте її у вигляді короткого виступу.

3. Ситуативні (кейс-завдання)

1. Запропонуйте аргументацію сторони обвинувачення у справі, де доказова база є частково суперечливою.
2. Побудуйте аргументацію захисту у випадку, коли відсутні прямі докази вини підсудного.
3. Визначте тактику поведінки сторони у дебатах, якщо опонент використовує маніпулятивні аргументи.
4. Розробіть стратегію реагування на нові обставини, що виникли під час судового розгляду.

II. Дискусійні питання

1. Чи повинні судові дебати бути виключно логічними, чи допустиме використання емоційного впливу?
2. Наскільки допустимими є риторичні прийоми, що можуть впливати на суд поза межами доказів?
3. Чи може слабка доказова база бути компенсована сильною аргументацією у дебатах?
4. Яка роль судді у сприйнятті аргументів сторін: пасивна чи активна?
5. Чи є маніпуляція невід'ємною частиною судових дебатів?
6. У чому полягає різниця між переконанням і нав'язуванням позиції у судових дебатах?
7. Чи повинні сторони дебатів орієнтуватися більше на право чи на психологію сприйняття?

8. Які етичні межі аргументації у судових дебатах?
9. Чи є універсальна модель «ідеального» виступу у судових дебатах?
10. Як сучасні технології (відео, презентації) впливають на ефективність аргументації?

•

Тема № 8. Сучасні проблеми та перспективи розвитку аргументації

Завдання для самостійної роботи

1. **Аналітичне** **завдання**
Проаналізуйте сучасний стан теорії аргументації як міждисциплінарної галузі знань (логіка, риторика, філософія, право). Визначте ключові проблеми її розвитку.
2. **Порівняльне** **завдання**
Порівняйте класичні підходи до аргументації (аристотелівська логіка) із сучасними концепціями (неформальна логіка, теорія аргументативних схем). Визначте їхні переваги та недоліки.
3. **Практичне** **завдання**
Наведіть приклади аргументації з сучасної судової практики або публічного дискурсу (ЗМІ, політика) та проаналізуйте їх на предмет логічності, переконливості та наявності маніпуляцій.
4. **Критичне** **завдання**
Визначте основні типи логічних помилок (софізмів), які найчастіше зустрічаються у сучасній аргументації, та проілюструйте їх прикладами.
5. **Дослідницьке** **завдання**
Розкрийте вплив цифрових технологій та соціальних мереж на розвиток аргументації. Визначте нові виклики (фейкові новини, інформаційні маніпуляції).
6. **Прогностичне** **завдання**
Сформулюйте власне бачення перспектив розвитку аргументації в умовах глобалізації та цифровізації суспільства.
7. **Творче** **завдання**
Розробіть модель ефективної аргументації для юридичної практики з урахуванням сучасних викликів.

Дискусійні питання

1. Чи можна вважати сучасну аргументацію більш маніпулятивною, ніж у попередні історичні періоди?
2. Яким є співвідношення логіки та риторики у сучасній аргументації?
3. Чи здатні цифрові технології підвищити якість аргументації, чи вони лише сприяють поширенню маніпуляцій?
4. Наскільки важливим є етичний аспект у побудові аргументів?
5. Чи може штучний інтелект виступати повноцінним суб'єктом аргументації?
6. Які основні труднощі виникають при оцінці переконливості аргументів у судовій практиці?
7. Чи існують універсальні критерії «правильної» аргументації?
8. Як змінюється роль доказів у сучасній аргументації?
9. Чи впливає культурний контекст на сприйняття аргументів?

10. Які перспективи розвитку юридичної аргументації в Україні в умовах євроінтеграції?

•

Вимоги до написання рефератів.

Реферат є формою самостійної роботи здобувача, метою якої є поглиблення та засвоєння знань з дисципліни «Прокурорська діяльність».

Тему реферату здобувач визначає за першою буквою за списком групи.

В окремих випадках здобувач може самостійно запропонувати та розробити тему реферату, попередньо обговоривши її з викладачем.

Структура, зміст і тема рефератів визначаються програмою курсу, що зумовлює таку послідовність роботи: вибір теми; розробка плану; ознайомлення з рекомендованою літературою; написання та оформлення роботи.

При написанні реферату та його оформленні варто керуватися такими критеріями: обґрунтування вибраної теми; опрацювання відповідної літератури; наявність авторського розділу; наявність списку використаних джерел.

Цитати та статистичні матеріали слід обов'язково супроводжувати посиланнями на джерела інформації, які мають бути відображені у списку використаних джерел. Посилання на інформаційні джерела необхідно подавати по тексту у квадратних дужках, наприклад [15, с. 74], 15 - це порядковий номер джерела у списку літератури, а 74 - сторінка із вказаного джерела.

Реферат має складатися із вступу (актуальність теми, предмет, об'єкт, мета, завдання), основної частини (визначення проблеми та послідовне її розкриття), висновків та списку використаних літературних джерел.

Загальний обсяг реферату – до 20 машинописних сторінок формату А4 з 14 шрифтом Times New Roman та інтервалом 1,5, із полями (верхнє/нижнє - 2 см, ліве - 3 см, праве - 1 см.)

Слід мати на увазі, що головною вимогою до реферату є розкриття суті питань, а не кількість сторінок.

Теми рефератів по темам дисципліни

1. Поняття доказування у кримінальному процесі.
2. Докази у кримінальному процесі та їх процесуальні джерела.
3. Класифікація доказів у кримінальному процесі та можливості їх використання у процесі аргументації.
4. Правила оцінки доказів у кримінальному процесі.
5. Обставини, що підлягають доказуванню у кримінальному процесі.
6. Речові докази у кримінальному процесі, їх оформлення, зберігання та використання.
7. Документи, як джерела доказів у кримінальному процесі.
8. Висновок експерта, як джерело доказів у кримінальному процесі.
9. Особи, які не підлягають допиту як свідки, та особи, що вправі відмовитись від давання показань.
10. Докази у цивільному процесі та їх види.

11. Належність і допустимість доказів у цивільному процесі.
12. Обов'язки доказування та підстави звільнення від доказування у цивільному процесі.
13. Порядок витребування письмових доказів у цивільному процесі.
14. Судові доручення та збирання доказів у цивільному процесі.
15. Підстави і способи забезпечення доказів у цивільному процесі.
16. Пояснення сторін і третіх осіб у цивільному процесі.
17. Показання свідка і особи, які не можуть бути свідками у цивільному процесі.
18. Відповідальність за невиконання вимоги суду подати письмові докази.
19. Витребування, зберігання, огляд і повернення речових доказів у цивільному процесі.
20. Висновки експерта, їх використання у цивільному процесі.
21. Поняття і види доказів у господарському процесі.

Орієнтовний перелік питань для підсумкового контролю

Поняття аргументації.

2. Переконавання і фактори, які впливають на його формування.
3. Специфіка деструктивної і конструктивної критики.
4. Відмінність прямого і побічного доказу.
5. Форми здійснення демонстрації та можливості помилки при цьому.
6. Правила і помилки щодо тези доказу.
7. Види аргументів.
8. Правила аргументування та помилки з аргументами..
9. Софізми та їх основні риси.
10. Багатозначні вислови й ситуативні слова.
11. Поняття доказування у кримінальному процесі.
12. Докази у кримінальному процесі та їх процесуальні джерела.
13. Класифікація доказів у кримінальному процесі та можливості їх використання у процесі аргументації.
14. Правила оцінки доказів у кримінальному процесі.
15. Обставини, що підлягають доказуванню у кримінальному процесі.
16. Речові докази у кримінальному процесі, їх оформлення, зберігання та використання.
17. Документи, як джерела доказів у кримінальному процесі.
18. Висновок експерта, як джерело доказів у кримінальному процесі.
19. Особи, які не підлягають допиту як свідки, та особи, що вправі відмовитись від давання показань.
20. Докази у цивільному процесі та їх види.
21. Належність і допустимість доказів у цивільному процесі.
22. Обов'язки доказування та підстави звільнення від доказування у цивільному процесі.
23. Порядок витребування письмових доказів у цивільному процесі.
24. Судові доручення та збирання доказів у цивільному процесі.

25. Підстави і способи забезпечення доказів у цивільному процесі.
26. Пояснення сторін і третіх осіб у цивільному процесі.
27. Показання свідка і особи, які не можуть бути свідками у цивільному процесі.
28. Відповідальність за невиконання вимоги суду подати письмові докази.
29. Витребування, зберігання, огляд і повернення речових доказів у цивільному процесі.
30. Висновки експерта, їх використання у цивільному процесі.
31. Поняття і види доказів у господарському процесі.
32. Обов'язки доказування і подання доказів у господарському процесі.
33. Належність і допустимість доказів у господарському процесі.
34. Підстави звільнення від доказування у господарському процесі.
35. Письмові докази у господарському процесі.
36. Речові докази у господарському процесі.
37. Витребування доказів у господарському процесі.
38. Огляд та дослідження письмових і речових доказів у господарському процесі.
39. Повернення письмових і речових доказів у кримінальному процесі.
40. Призначення і проведення судової експертизи у господарському процесі.
41. Висновок експерта у господарському процесі.
42. Оцінка доказів у господарському процесі.
43. Фактори, які впливають на результат вирішення цивільного спору.
44. Фактори, які вказують на хибну судову стратегію.
45. Варіанти судової стратегії, які можуть бути вибрані з урахуванням обставин справи.
46. Поняття цивільної процесуальної тактики.
47. Фактор раптовості.
48. Фактор таємності.
49. Фактор оперативності.
50. Демонстрування та формування позитивного образу перед судом.
51. Заявлення відводу судді.
52. Оскарження дій судді.
53. Подання клопотань на письмові звернення до суду.
54. Заперечення проти дій судді та зауваження до протоколу судового засідання.
55. «Замовчування» помилок судді.
56. Звукозапис судового засідання з розгляду справи.
57. Робота з протилежною стороною.
58. Тактичні прийоми нападу.
59. Тактичні прийоми захисту.
60. Тактичні прийоми збирання та подання доказів суду.
61. Прийоми затягування справи.
62. Тактичні прийоми доказування.
63. Тактичні прийоми дослідження окремих засобів доказування.
64. Тактика роботи зі свідками.
65. Тактичні прийоми роботи з письмовими доказами.
66. Тактика роботи з експертом.
67. Тактика судових дебатів.

Політика курсу. Курс «Теорія і практика аргументації» передбачає засвоєння та дотримання принципів етики та академічної доброчесності, зокрема орієнтації на запобігання плагіату у будь-яких його проявах: всі роботи, доповіді та презентації мають бути оригінальними та авторськими, не переобтяженими цитатами, що мають супроводжуватися посиланнями на першоджерела.

Оцінювання здобувача освіти орієнтована на отримання балів за активність на семінарських заняттях, а також виконання завдань, які здатні розвинути практичні уміння та навички за, які можуть бути за рішенням викладача нараховані додаткові (бонусні) бали. Відсутність на лекції не відпрацьовується, оскільки теми та питання лекцій і семінарських занять співпадають. Відсутність на семінарському занятті відпрацьовується. Відпрацювання семінарського заняття за рішенням викладача може здійснюватися у формі опитування, тестування, виконання практичного завдання, розв'язання задачі з відповідної теми.

На встановленому за розкладом занятті проводиться основна форма поточного контролю у вигляді письмової модульної роботи. Результат модульної роботи для студента, який не з'явився на контрольний захід, є нульовим. У такому разі, студент має можливість повторно скласти іспит роботу лише у разі перескладання курсу «Теорія і практика аргументації».

Рекомендовані джерела інформації

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України: від 28 червня 1996 р.
URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2-%D1%80>.
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_004
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: від 13 квітня 2012 р. (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
4. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 р.
URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>.
5. Кримінальний кодекс України зі змінами та допов.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
6. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23 грудня 1993 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12#Text>
7. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві: Закон України від 23 грудня 1993 р.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12#Text>
8. Про прокуратуру: Закон України 14 жовтня 2014 р.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>
9. Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань: Наказ Генеральної прокуратури України від 30 червня 2020 р. № 298.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0298905-20#Text>

Основні:

1. Прокуратура України: посібник для закладів вищої освіти. МАУП .Київ -2022.
2. Карпунцов В.В. «Процесуальна компетенція органів прокуратури» – Київ-Логос-2018.
3. Подкопаєв С.В. «Організація та діяльність прокуратури в Україні»: монографія Харків «Право» 2020
4. Бистрицький Є., Замовець Р, Пролеєв С. Комунікація і культура в глобальному світі. Київ : Дух і Літера, 2020. 416 с.
5. Еременко А. М. «Ми діалектику вчили не за Гегелем». Філософія в дзеркалі політичної пропаганди: спроба антропологічного підходу/ А. М. Еременко, Д. В. Яковлев // Актуальні проблеми філософії та соціології : Науково-практичний журнал / Голов. ред. С. Г. Секундант, відпов. ред. Д. В. Яковлев ; Міністерство освіти і науки України ; Національний університет «Одеська юридична академія». - Одеса, 2019. - Вип. 25. - С. 10-23. DOI: 10.32837/apfs.v0i24.885
6. Капустіна Н. Б. Обґрунтування соціальної природи відповідальності / Н. Б. Капустіна // Правове життя сучасної України: матеріали Міжнар. наук. конф. проф.-викл. та аспірант, складу / відп. За вип. В. М. Дрьомін; НУ ОЮА, Півд. регіон, центр НАПрН України. - Одеса: Фенікс. 2014. - Т. 2. - С. 18-20.
7. Капустіна Н. Б. Трансгуманізм як проект покращення людини: філософсько-етичний вимір / Н. Б. Капустіна, Л. О. Попсуєнко // Юридичний вісник. - Одеса : Гельветика - 2019. - № 2. - С. 94-99.
8. Матюшина І. І. Дві теорії комунікативної дії: Ю. Габермас і М. Попович / І. І. Матюшина // Актуальні проблеми філософії та соціології: Науково-практичний журнал / Голов, ред. Д. В. Яковлев; відпов. секретар І. В. Памша; Міністерство освіти і науки України; Національний університет «Одеська юридична академія». - Одеса, 2017. - Вип. 20. - С. 67-70.
9. Матюшина І. І. Запит на критичне мислення: модний бренд чи симптом? /І. І. Матюшина // Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської інтеграції: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 18 травня 2018 р.) У 2-х т. Т. 1 / відп. ред. Г. О. Ульянова. - Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. - С. 21-24.
10. Попович М.В. Раціональність і виміри людського буття. К.: Видавництво «Сфера», 1997. 290 с
11. Скалацька, О. В. (2020). Вплив ЗМІ на динаміку соціальних конфліктів. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціальні комунікації», (17). ИКЪ: Шрв://periodicals.karazin.ua/sc/article/view/16534
12. Смазнова И. С. Про подолання культури мілітаризму в менталітеті сучасної людини / Ірина Сергіївна Смазнова // Юриспруденція сьогодні: між апологією і креативністю. Пам'яті проф. Ю. М. Оборотова: (до 75-річчя від дня народж. д. ю. н., проф. Ю. М. Оборотова) : матер. Міжнар. наук.-практ. конф.(Одеса, 17 верес. 2021 р. / Нац. ун-т «Одеська юрид. академія»; за заг. ред. А.

Ф. Крижановського. - Одеса : Фенікс, 2021. - С. 128-133.

13. Смазнова І. С. Роль пропаганди у сучасних демократичних державах / І. С. Смазнова // Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів ХХІ століття» (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права): у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 1. С. 7-Ю.

14. Сумарокова Л. М. «Концепт»: теоретико-системний і культурологічний контексти застосування. КЕБ 8У8ТЕМІСА. Збірка робіт, присвячених 90-річчю Авеніра Івановича Уймова. Одеса: Видаєник С.Л. Назарчук. 2020. С. 89-96.

15. Сумарокова Л. М. Комунікативна філософія: випробування практиками / Л. М. Сумарокова // Наука та суспільне життя України в епоху глобальних викликів людства у цифрову еру (з нагоди 30-річчяпроголошення незалежності України та 25-річчя прийняття Конституції України) : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ.конф. (м. Одеса, 21 трав. 2021 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. Т. 1. С. 11-14.

16. Сумарокова Л. М. Логіка УВ війна / Л. М. Сумарокова // Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів ХХІ століття» (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права): у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 1. С. 16-19.

17. Сумарокова Л. М., Матюшина І. І. Сучасні аргументативні практики: логіко-комунікативні критерії ефективності Філософські аспекти дослідження казуальності в соціально-гуманітарній сфері: монографія. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. С. 242-314.

18. Сумарокова Л. М. Про осудність учасників публічної комунікації (за Ю. Габермасом) / Л.М. Сумарокова // Правове життя сучасної України : у 2 т. : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 трав. 2019 р.) / відп. ред. Г. О. Ульянова. Одеса : ВД «Гельветика», 2019. Т. 1. С. 20 - 22.

19. Сумарокова Л. М. Сучасні аргументативні практики: проблема ефективності / Л. М. Сумарокова // Правове життя сучасної України у 3 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 15 трав. 2020 р.) / відп. ред. М. Р. Аракелян. - Одеса : Гельветика, 2020. Т. 1. С. 11-14.

20. Сумарокова Л.М. Основи логіки. Навчальний посібник для юридичних вузів. К.: Фенікс, 2011. 236 с

21. Токар Л. В. Окрема думка судді: загроза дисонансу або умова поліфонічної єдності? / Л. В. Токар // Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів ХХІ століття» (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права) : у 2 т. : матеріали

Міжнар.наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. - Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 1. С. 38-40..

22.

Додаткові :

1. Грицаєнко Л.Р. Прокуратура в країнах Європи: Навчальний посібник / Л.Р. Грицаєнко. К.: БІНОВАТОР, 2006. – 400 с.
2. Нірода М.В. Генезис органів прокуратури в країнах романо-германської правової сім'ї: короткий історичний екскурс Науковий вісник ужгородського університету 2015, серія Право, випуск 33. Т. 1 С. 93-95
3. Грицаєнко Л.Р. Інститут прокуратури в світовій історико-правовій ретроспективі / Л.Р. Грицаєнко // Вісник прокуратури. - 2008. - № 7. - С. 116-123
4. Когутич І.І. Прокурорський нагляд в Україні: Курс лекцій для студентів юридичних вищих навчальних закладів / І.І. Когутич, В.Т. Нора, А.А. Павлишин; За заг. ред. проф. В.Т. Нора. – К.: Атіка, 2004. – 352 с.
5. Каркач П. М. Прокурор у судовому провадженні (процесуальні та криміналістичні аспекти) : навч. посіб. Харків: Право, 2014. 184 с.
6. Косюта М. В. Прокуратура України: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доповн. К. : Знання, 2010. 404 с.
7. Ермоленко А.М. Комунікативна практична філософія. Підручник. К.: Лібра, 1999. 488 с.
8. Смазнова І. С. Діалектика категорій «агресія» і «толерантність» в умовах глобалізації. **Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки.** 2018. Том 29 (68), № 5. С. 123-129.
9. Смазнова І. С. Системний вимір агресії і толерантності як парних правових категорій. **Методологія та інноватика загальнотеоретичної юриспруденції:** колективна монографія / Ю. М. Оборотов, А. П. Овчиннікова, В. В. Завальнюк та ін.; за ред. Ю. М. Оборотова. Одеса : Фенікс, 2019. 420 с. (підрозділ 1.15. С. 187-198).
10. Смазнова І. С. Толерантність: від казуальності до константи нормативності. **Філософські аспекти дослідження казуальності в соціо-гуманітарній сфері : монографія.** Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. С. 347-382.
11. Сумарокова Л. М. Системи цілей-цінностей в аргументації. IX Уйомовські читання (2021) : матеріали Наукових читань пам'яті Авеніра Уйомова / упор, і ред. К. В. Райхерт. Одеса : Одеський національний університет імені І.І. Мечникова. 2021. С. 70-74.
12. Сумарокова Л. М. Юридична логіка: комунікативна концепція : монографія. Одеса: Фенікс. 2015. 204

Інформаційні ресурси:

1. Електронна бібліотека юриста, WEB кафедра права. URL: http://www.kafedr.at.ua/board/rimske_pravo (дата звернення: 28.08.2023).

2. Національна парламентська бібліотека України. URL: <http://www.catalogue.nplu.org> (дата звернення: 28.08.2023).
3. Офіційний веб. Сайт Міністерства юстиції України. URL: <http://www.minjust.gov.ua> (дата звернення: 28.08.2023).
4. Інформаційно – пошукова система «Нормативні акти України (НАУ)». URL: <http://www.nau.ua> (дата звернення: 28.08.2023).
5. Офіційний сайт Адміністрації Президента. URL: <http://www.president.gov.ua/ru/content/secretariat> (дата звернення: 01.09.2022).
6. Національна бібліотека України ім.В.І.Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua> (дата звернення: 28.08.2023).
7. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 28.08.2023).
8. Національна парламентська бібліотека України. URL: <http://www.catalogue.nplu.org> (дата звернення: 28.08.2023).